

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI NIZOMIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

TARIX FAKUL'TETI

“MILLIY G'OYA VA MA'NAVIYAT ASOSLARI” KAFEDRASI

**“Milliy g'oya , ma'naviyat asoslari va huquq ta'lifi“ yo'nalishi 404-guruh
talabasi Sultonov Azim**

REFERAT

**MAVZU: Bozor munosabatlariga o'tish va uning milliy ma'naviy tiklanishga
ta'siri.**

Ilmiy rahbar: _____ U.Nigmanova

Kafedra mudiri _____ M.Sobirova

Toshkent-2014

REJA

KIRISH

I.BOB. Bozor munosabatlariga o'tish va uning milliy ma'naviy tiklanishga ta'siri

1.1. Bozor infratuzilmasi va uni shakllantirish masalalari.

1.2. Mustaqillikning iqtisodiy asoslarini yaratish milliy tiklanishning muhim shartlaridan biri.

II.BOB. Iqtisodiy isloxitlar bosqichining strategik natijalari

2.1. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning asosiy tamoyillari va ularning o'zaro aloqadorligi.

2.2. Milliy-ma'naviy tiklanish jarayonida taraqqiyotning o'zbek modeli va uning ahamiyati

XULOSA

ADABIYOTLAR RO'YXATI

KIRISH

Mavzuning dolzarbliji. O'zbekiston o'zining bebaho paxtasi, pillasi, g'allasi, chorvachilik mahsulotlari, qorako'li, shirin-shakar mevasiyu, sabzavotlari, yuksak did va mahorat bilan tayyorlangan hunarmandchilik, zargarlik buyumlari, naqqoshlik asarlari bilan dunyoga allaqachon ma'lum va mashhurdir.

O'zbekistonning tabiiy boyliklaridan biri, doimo mamlakat faxri bo'lib kelgan asosiy boyligi uning paxtasidir. O'zbekiston paxta yetishtirish bo'yicha dunyoda uchinchi o'rinni egallaydi. Uning sifatli tolasini harid qilishga Yevropa, Osiyo mamlakatlari va boshqa davlatlar doimiy xaridor hisoblanadi. "Oltin zaxiralari bo'yicha Respublika dunyoda 4-o'rinda, uni qazib olish bo'yicha 7-o'rinda, mis zaxiralari bo'yicha 10-11-o'rinda, uran zaxirasi bo'yicha 7-8-o'rinda turadi"².

Shu o'rinda ulkan boyliklar egasi va O'zbekistonni doim gullab-yashnashiga xizmat qilib kelayotgan uning bugungi kunda ko'pming sonli aholisi haqida gapirib o'tish joiz. Azaldan shu tuproqda istiqomat qilib kelayotgan xalq - o'zbeklar butun aholining 72 foizini tashkil etadi. Turli millat va elatlardan iborat mamlakat aholisi har yili o'rtacha 450-550 ming kishiga ko'paymoqda. Aholi sonining o'sib borishi bu yerda ishchi kuchining o'sishiga va mamlakat makroiqtisodiyotining taraqqiy etishiga zarur tabiiy imkoniyatdir.

Boy imkoniyatlarga ega, sersuv, serunum hosildor yerlar, mehnatkash xalq, gullab-yashnagan voha har doim ayrim xorijlik chet dushmanlar nafsin qitiqlab kelgan. Tariximizni varaqlab ko'rsak, ona tuprog'imiz mudom qaysidir kelgindi bosqinchilar oyog'i ostida toptalganligi, bebaho boyliklarimiz talon-taroj bo'lganligining guvohi bo'lamiz.

Mustaqillik O'zbekiston xalqi hayotida yangi tarixiy davrni boshlab berdi. Prezident I.A.Karimov tomonidan ilmiy-nazariy jihatdan asoslanib berilgan O'zbekistonning istiqlol va taraqqiyot yo'li besh tamoyilga ega. Ana shu tamoyillarning birinchisi iqtisodning siyosatdan ustunligi va uning mafkuraviy holatlardan xoliligidir. O'zbekiston iqtisodiyoti uzoq yillar davomida zo'ravonlikka asoslangan, markazdan boshqarilib turiladigan (derektiv) iqtisoddan iborat ediki, oqibatda respublika tabiiy ehtiyoj-imkoniyatlari hisobga olinmay rejalashtirildi. Bu esa mamlakat iqtisodida turli buzilishlar, o'pirilishlar va yo'qotishlarga olib keldi. Mana shu xunuk oqibatlarni tuzatish, inqirozga yuz tutgan mamlakat iqtisodini qayta oyoqqa turg'izish, xalqni hech qanday larzalarsiz,

² Karimov I.A. Xavfsizlik va barqaror taraqqiyot yo'lida. – T.: O'zbekiston, 1998. – 193-bet.

burnini qonatmay inqiroz davridan eson-omonlik bilan olib chiqish mustaqillikning ilk kunlaridagi eng dolzarb masala bo'ldi.

Mustaqillikning dastlabki yillari xalqqa oson bo'lmadi. Iqtisodiy yetishmovchilik, xalq iste'mol tovarlarining taqchilligi, ishsizlik ketma-ket boshqa muammolarni keltirib chiqarardi. Mana shunday murakkab bir sharoitda davlat rahbarlaridan o'ta mohirlik va tadbirkorlik bilan, uzoqni ko'zlab, xalqning barcha qatlamlarini birday ijtimoiy himoya qilgan holda iqtisodiy siyosat yuritishni taqozo etadi.

Mavzuning maqsadi. O'zbekistonda iqtisodiy taraqqiyot sohasida qator yutuqlar bilan birga o'z yechimini kutayotgan va kechiktirib bo'lmay hal qilishi zarur bo'lgan iqtisodiy muammolar ham mavjud.

Yurtboshimiz I.A.Karimov ta'kidlaganlaridek, xalq xo'jaligini taraqqiy ettirishda bir qator muammolar bor. Qishloqda sanoatni vujudga keltirish, ya'ni, qishloqni lokalizatsiyalash, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlashning kichik korxonalarga asoslangan tarmog'ini shakllantirish haliyam talab darajasida emas. Qishloq aholisiga turli maishiy xizmat ko'rsatish sohasini kuchaytirish va samaradorligini oshirish zarur.

SHu boisdan ham ana shu muammolarning oldini olish maqsadida "keng ko'lami ishlab chiqarishni mahalliylashtirish dasturi doirasida o'tgan yili (2009) 840 dan ortiq loyiha amalga oshirildi va bu mahalliylashtirilgan mahsulot ishlab chiqarish hajmini 2008 yilga nisbatan 2,3 barobar oshirishni ta'minladi...

Mamlakat iqtisodiy taraqqiyotidagi muammolarni hal etishda aholi faoliyati bilan bir qatorda xalqqa yo'lboshchilik qiladigan, joylarda tashkiliy, boshqaruv ishiga rahbarlik qiluvchi shaxslarning o'rni kattadir. Yurtimizda o'z vazifasini sidqidildan ado etayotgan, xalqim deb, yurtim deb xizmat qilayotgan rahbarlar bilan birga, afsuski, faqat o'z manfaatini ko'zlab ish yuritayotgan, xalqning ijtimoiy ahvoli bilan qiziqmaydigan, rahbarlik faoliyatida qat'iylik va azmu shijoat yetishmaydigan rahbarlar ham yo'q emas. Masalan, fermer xo'jaliklarining tashkil etilishida ba'zi joylarda tender shartlarining qo'pol ravishda buzilishi, sersuv, unumdar, dehqonchilikka yaroqli yerlarning asosiy qismini o'z qarindoshlariga berish hollari uchrab turibdi. Prezident va keng jamoatchilik, parlament nazorati tufayli bunday rahbarlar faoliyatiga o'z vaqtida chek qo'yilmoqda.

Hammamizga ma'lumki, bizda davlat bosh islohotchi, degan tamoyil bor. Davlatning bosh islohotchilik rolini u ishonib qo'yilgan biron - bir lavozim egasi-rahbar amalga oshiradi, ya'ni, barcha islohotlar boshida-davlatning xodimi turadi. SHunday ekan, rahbar jamiyatda bo'layotgan iqtisodiy o'zgarishlarga,

amalga oshirilayotgan islohotlar samarasiga javobgar shaxs hisoblanadi. Hozirgi davr rahbardan o'z manfaatini emas, ko'proq xalq, davlat manfaatini o'ylab ish ko'rish talab etiladi.

Mavzuning vazifasi. Milliy kadrlar tayyorlash va ularni ish bilan ta'minlash davlatimiz oldidagi ijtimoiy-iqtisodiy masalalardan biri. 2010 yil 28 iyulda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta'lim muassasalarining bitiruvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga jalb etish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi Farmoni ham aynan mana shu masalaga bag'ishlangan¹. Farmonda «Barkamol avlod yili» Davlat dasturiga muvofiq hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni yanada rag'batlantirish, yoshlarni, kasbhunar kollejlari, akademik litsey va oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish uchun qulay shart-shraoitlar yaratish masalasiga alohida e'tibor berilgan. Mamlakatda milliy kadrlarga berilayotgan diqqat-e'tiborning mohiyati shundaki, ushbu dastur orqali xalq xo'jaligining barcha tarmoqlarini mahalliy kadrlar bilan ta'minlash, mamlakat aholisini ish o'rnlari bilan band etish va yoshlarning kelgusida jamiyatda o'z o'rnini topishlari uchun zarur shart-sharoit yaratishdan iborat.

O'zbekiston kundan-kunga chiroy ochib, go'zallahib bormoqda. Bugun uning tabiiy boyliklari mehnatkash xalqimiz tomonidan ishlab chiqarishga safarbar etilmoqda. Bu boyliklar egasi bugun mana shu xalq, mana shu yoshlarni.

O'zbekiston - mustaqil mamlakat. U endi biladi, qaramlik, mutelik nima ekanligini. Yana qayta kishan taqishni istamaydi. O'z haqini birovga bermoqchi ham emas, tenglar ichida teng hamkorlik yo'lini tutgan mamlakat.

O'zbekiston dunyo davlatlari bilan ana shu tamoyillar asosida hamkorlik aloqalarini o'rnatgan. U qisqa vaqt ichida o'nlab xalqaro tashkilotlar a'zosi bo'lishga erishdi. Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi, Xalqaro elektr-aloqa uyushmasi, Osiyo va Tinch okeani iqtisodiy va taraqqiyot banki, Bojxona hamdo'stligi kengashi va boshqa shu kabi xalqaro iqtisodiy hamda moliyaviy tashkilotlar mamlakat iqtisodiyoti taraqqiy etishida muhim rol o'ynamoqda.

O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar faoliyatida ishtirok etishi uning jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy sohada hamkorlikni davom ettirishga asos bo'lib xizmat qilmoqda. Jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy aloqada bo'lish respublikamizda mustamlakachilik davridan qolgan ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa muammolarni hal qilish imkonini beradi.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2010 yil 28 iyuldagji “Ta'lim muassasalarining bitiruvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga jalb etish borasidagi qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi Farmoni // Xalq so'zi, 2010 yil 29 iyul.

O'zbekiston o'zining geografik joylashuviga ko'ra, dengiz va okean suv yo'llariga to'g'ridan-to'g'ri chiqa olmaydi. Bu esa uning tashqi iqtisodiy faoliyati imkoniyatlarini birmuncha cheklab qo'yadi.

O'zbekiston Rossiya orqali faqat shimolga chiqishi mumkin. Mustaqillik yillarida Janubga borish uchun Afg'oniston orqali Pokistonga, Hind okeaniga, G'arbg'a Eron orqali Turkiyaga, Fors ko'rfaziga, Xitoydan esa barcha yaqin SHarq mamlakatlariga chiqish uchun magistral yo'l qurish ishlari amalga oshirildi.

O'zbekiston bugungi kunda Osiyo, Yevropa, Janubiy SHarqiy Yevropadagi qator mamlakatlar bilan har tomonlama aloqalarni teng huquqlar asosida davom ettirmoqda. Turizmni rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiga chet el valyutasining kirib kelishiga alohida e'tibor berilmoqda, mamlakatimiz madaniy-ma'naviy boyliklaridan oqilona foydalanishga erishilmoqda.

I.BOB. Bozor munosabatlariga o'tish va uning milliy ma'naviy tiklanishga ta'siri

1.1. Bozor infratuzilmasi va uni shakllantirish masalalari.

I.Karimov «o'zbekiston XXI asrga intilmoqda» (1999) kitobida iqtisodiyotning isloxitlar strategiyasini belgilash bilan birga uning xuquqiy asoslarini rivojlantirish vazifalarini xam alovida taxlil qilib bergan.

Iqtisodiyotdagi birinchi asosiy vazifa mulkdorlar sinfini shakllantirishdir. Erkin tadbirkorlik uchun esa iqtisodiy va xuquqiy shart-sharoit yaratish zarur. I.Karimov bu xaqda shunday deydi:«Kichik va o'rta biznesni keng rivojlantirish uchun xamma yo'lni olib berish lozim. Tadbirkorlik tuzilmalarini, moliya, bank va boshqa bozor tuzilmalari bilan munosabatlarini mustaxkamlash, eng muximi, kredit olish yo'lida mavjud to'siqlarni olib tashlash lozim. Ularning xom-ashyo resurslaridan foydalanishlariga keng yo'l olib berish, ular ishlab chiqarayotgan maxsulot mamlakatning o'zida xam, tashkarida xam sotiladigan bozorni kafolatlovchi xuquqiy tizimni barpo etish darkor. Kichik biznes uchun boshqaruvchi kadrlar tayyorlaydigan, ularning iqtisodiy va xuquqiy madaniyatini oshiradigan biznes maktablari tarmog'nni vujudga keltirish zarur. SHu bilan bir vaqtda biz iqtisodiyotimizga xorijiy sarmoyani yanada kengrok jalg etish uchun, iqtisodiyot tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish, mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiylashtirish jarayonlarida, jaxon bozorida raqobat qila oladigan maxsulot ishlab chiqarishni tashkil etishda xorijiy investorlar yanada faol ishtirok etishi uchun yaratilgan xuquqiy va iqtisodiy shart-sharoitlarni takomillashtirishimiz lozim».

I.Karimov o'zinng Oliy majlis 2-chaqirik 8-sessiyasidagi ma'rzasida erkin iqtisodiyotni barpo etishning xuquqiy asoslarini yanada rivojlantirish zarurligi xaqida shunday deydi:«U xam bo'lsa erkin iqtisod rivojlanishi uchun qonunlar bilan kafolatlangan sharoit tashkil kilib berishdir». Demak, zamonaviy iqtisodiyot rivojlanishiga xamoxang tarzda uning xuquqiy asoslari xam yaratib borilishi davr taqozosidir.

“74 yil mobaynida O'zbekiston taqdiri va ta'minoti sobiq Ittifoq qo'lida edi. Sobiq Ittifoq bu yerdan mahsulot va xom ashyoni olib ketib, bizga suv va havoday zarur narsalarni o'z ko'rsatmasi bilan keltirib berardi. Sodda qilib aytganda, paxta va boshqa boyliklarimiz olib ketilardi, don, shakar, yonilg'i va boshqa xalq iste'moli

mollari, umuman, hayotimizga, iqtisodiyotimizga va xalq xo'jaligimizga zarur bo'lган mahsulotlar olib kelinardi”¹.

Bir so'z bilan aytganda, O'zbekiston sobiq sovetlar davrida mehnatiga yarasha izzat ko'rmadi. Rasman ozod, mustaqil davlat bo'lsa-da, aslida markazga turli yo'llar bilan bog'lab qo'yilgan mute, mustamlaka mamlakat edi. Ayniqsa, XX asr 80-yillarning ikkinchi yarmida qulashi tayin bo'lib qolgan sobiq sovet hokimiysi O'zbekistonda “o'zbek ishi”, “o'zbek mafiyasi”, “o'zbek poraxo'rlari” deb atalgan haqoratomuz atamalar qo'llash orqali kechani-kecha, kunduzni-kunduz demay mehnat qilayotgan qadoq qo'llli xalq sha'niga tuhmatlar yog'dirildi. Bu esa endi ularning haddidan oshishi, yerli xalqqa o'tkazgan ortiqcha zug'umi bo'ldi.

Faqat mustaqillik O'zbekistonga o'zining boy imkoniyatlaridan oqilona foydalanish imkonini berdi. Qadoq qo'llli dehqon o'z yeriga ega bo'ldi. Xalq xo'jaligining turli tarmoqlari o'zining munosib egasini topdi. Faqat ozodlik, mustaqillik, erkinlik tufayli 74 yil asoratga solinib kelangan o'zbek xalqi emin-erkin nafas olib, ijodiy mehnat bilan shug'ullanishga va o'zining farovon turmushini yaratish imkoniyatiga ega bo'ldi.

Istiqlolni qo'lga kiritgan O'zbekiston mustaqil davlat sifatida o'z taraqqiyot yo'lini belgilab olar ekan, bunda uning tabiiy imkoniyatlari asosiy omil bo'ldi. Zero, mamlakatda siyosiy, ijtimoiy, madaniy-ma'naviy mustaqillikni amalga oshirish va uni mustahkamlash uchun iqtisodiy omil hal qiluvchi rolb o'ynashi tabiiy. SHuning uchun ham Yurtboshimiz I.A.Karimov mustaqillik haqida gapirar ekan shunday degan edi: **“Mustaqillik biz uchun, eng avvalo, ona zaminga egalik, yer osti va yer usti boyliklarimizni o'zimiz, avvalambor, respublikamizda yashayotgan aholi uchun ishlatisch, boshqacha aytganda, o'z taqdirimizni o'zimiz hal qilishimiz deganidir”.** **“Bizning oliy maqsadimiz-mustaqillik edi. Bunga erishdik. Mustaqillikning oliy maqsadi-o'zbek xalqining izzatini joyiga qo'yish”¹.**

Haqiqatan ham, mustaqillik O'zbekiston xalqi hayotida yangi tarixiy davrni boshlab berdi. Prezident I.A.Karimov tomonidan ilmiy-nazariy jihatdan asoslanib berilgan O'zbekistonning istiqlol va taraqqiyot yo'li besh tamoyilga ega. Ana shu tamoyillarning birinchisi iqtisodning siyosatdan ustunligi va uning mafkuraviy holatlardan xoliligidir. O'zbekiston iqtisodiyoti uzoq yillar davomida zo'ravonlikka asoslangan, markazdan boshqarilib turiladigan (derektiv) iqtisoddan iborat ediki, oqibatda respublika tabiiy ehtiyoj-imkoniyatlari hisobga olinmay

¹ Karimov I.A. O'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – 1-jild. – T.: O'zbekiston, 1996. – 3-b.

¹ Karimov I.A. O'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – 1-jild. – T.: O'zbekiston, 1996. – 104-b.

rejalashtirildi. Bu esa mamlakat iqtisodida turli buzilishlar, o'pirilishlar va yo'qotishlarga olib keldi. Mana shu xunuk oqibatlarni tuzatish, inqirozga yuz tutgan mamlakat iqtisodini qayta oyoqqa turg'izish, xalqni hech qanday larzalarsiz, burnini qonatmay inqiroz davridan eson-omonlik bilan olib chiqish mustaqillikning ilk kunlaridagi eng dolzarb masala bo'ldi.

Boshqacha bo'lishi mumkin ham emasdi. Xalqning yarmi norasida bolalar bo'lган davlat birdaniga bozor munosabatlariga o'tishi - bema'ni gap" degan edi o'shanda I.A.Karimov.

O'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning evalyutsion yo'lini tanlar ekan, bu bekorga emas, chunki buning uchun barcha imkoniyat, shart-sharoitlarga egadir. Iqtisodiy-tabiyy resurslar, iqtisodiy tizimlar va eng muhim sabr-toqatli, keng mulohazali, zahmatkash xalqi O'zbekistoning bundan keyingi bozor munosabatlariga o'tishida muhim omil bo'lib xizmat qildi.

1.2. Mustaqillikning iqtisodiy asoslarini yaratish milliy tiklanishning muhim shartlaridan biri.

Prezident I.A.Karimov tomonidan juda katta ishonch va asosli ravishda aytilganidek, "**O'zbekiston kelajagi buyuk davlat**". Mustaqillik poydevorini saqlab qolish, uni yanada mustahkamlash uchun mamlakat iqtisodiy ahvolini yaxshilash istiqlolning dastlabki kunlaridagi eng muhim vazifa edi.

Odamlarning oziq-ovqat, kiyim-kechakka, uy-joy, xullas, iqtisodiy ehtiyojini zarur darajada yaratmay jamiyatni taraqqiy ettirish qiyin. SHuning uchun butun imkoniyatlarni ishga solgan holda, O'zbekiston iqtisodini tiklashga kirishildi. Iqtisodni rivojlantirish orqali qiyinchiliklar bilan qo'lga kiritilgan mustaqillikni saqlab qolish zarur edi. Zero, moddiy zamini bo'sh, iqtisodiy jihatdan zaif bo'lган mamlakatning, xalq va millatning kelajagi bo'lmaydi, unga omad kulib boqmaydi. Quruq so'z, soxta va'dalar va dasturlar bilan uzoqqa borib bo'lmaydi. Hamma narsani amaliyot hal etadi.

Mustaqillik bugungi kunda bunday salbiy holatlarning oldini olish imkoniyatlarini yaratib berdi.

Mustaqillikning dastlabki kunlaridan barcha qishloq xo'jalik mahsulotlarini o'zimizda ishlab chiqarish chora-tadbirlari ko'rildi. Natijada, agar istiqlol arafasida mamlakatimizda yiliga atigi 900 ming tonna atrofida g'alla yetishtirilgan bo'lsa, 2003-2004 yillarga kelib, ushbu ko'rsatgich 5 ml. tonna, 2005 yil 6 mln. tonnadan oshdi. O'zbekistonda 2003 yildayoq g'alla mustaqilligiga

erishildi. 2008 yil 6,330 million tonna don¹, 2009 yilda 7,3 million tonnadan ortiq don, shu jumladan, 6 million 600 ming tonna bug'doy yetishtirildi, 3,4 million tonna paxta xom ashyosi tayyorlandi². 2010 yilda esa 7 million tonnadan ortiq g'alla yetishtirildi (Xalq so'zi, 2010 yil 21 iyul). Bu muvaffaqiyatga erishishning o'ziga xos sabablari bo'lib, ulardan biri mamlakatda paxta yakka hokimligiga barham berilib, g'allazorlarning kengayganligi, dehqon fermerlarga yaratilgan keng imkoniyatlar va har bir qishloq oilasiga o'z tomorqasida yetarlicha g'alla ekish erkinligining berilganligidir.

2009 yilning «Qishloq taraqqiyoti va farovonligi yili» deb e'lon qilinishi, shu munosabat bilan qabul qilingan Davlat dasturining amalga oshirilishi qishloqlarimiz qiyofasini zamonaviy arxitektura va sanoat asosida tubdan o'zgartirish va yangilash, uy-joy, ijtimoiy va kommunal ob'ektlar, kommunikatsiyalarni barpo etish bo'yicha uzoq muddatga mo'ljallangan aniq maqsadli ishlarimizning boshlanishi bo'ldi.

Bularning barchasi qishloq aholisi turmush darajasini tubdan oshirish va shahar sharoitiga yaqinlashtirishga xizmat qiladi.

Ushbu maqsadlarga moliyalashning barcha manbalari hisobidan 2009 yilning o'zida 2 trillion 600 milliard so'mdan ziyod mablag' yo'naltirildi.

Eng muhim, o'tgan yili qishloq joylarda qurilish olib borish uchun uzoq istiqbolga mo'ljallangan loyihalashtirish, sanoat-qurilish, muhandislik-texnik jihatdan kuchli zamonaviy salohiyatga ega bo'lgan baza yaratishga erishdik. Bu borada moliyalash manbalari va mablag' ajratish mexanizmi belgilab olindi. “Qishloq qurilish bank” va “Qishloq qurilish loyiha” loyihalash instituti kabi ixtisoslashtirilgan tuzilmalar tashkil etildi. Ixtisoslashtirilgan “Qishloq qurilish invest” buyurtmasi kompaniyasi tashkil etilib, mamlakatimiz bo'yicha 42 ta massivda yangi uy-joylar qurilishi boshlab yuborildi¹.

O'zbekiston aholisining 60 foizdan ortig'ini qishloq aholisi tashkil etadi. Qishloq aholisining moddiy turmush darajasini yaxshilash, qishloqqa shahar tusini berish, qishloq madaniy-maishiy ahvolini ko'tarish bugun mamlakat oldida turgan eng muhim vazifalardan. Respublika aholisining katta qismini qishloqda yashashini hisobga olgan holda, sanoatni keng qamrovda qishloq joylarda tashkil

¹ Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralar. – T.: O'zbekiston, 2009. – 15-b.

² Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir. – T.: O'zbekiston, 2010. - 50-b.

¹ Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir. – T.: O'zbekiston, 2010. - 70-71-b.

etish, bu yerda kichik biznesni rivojlantirish, kichik korxonalarini ko'paytirish orqali qishloqlarning zamonaga xos taraqqiyotini kuchaytirish va aholining ish bilan bandlik muammosi hal etilmoqda. Bu masalani hal etishda qator chora-tadbirlar ishlab chiqilgan. Natijada mamlakatimiz fermer xo'jaliklarida bugungi kunda 1 milliondan ziyod kishi band bo'lib, 2005 yilgi paxta xom ashyosining 66 foizi, g'allaning 55 foizdan ortig'i fermer xo'jaliklari tomonidan yetishtirildi. Dehqon-fermerlar ishini yengillashtirish maqsadida davlat tomonidan turli lizing xizmatlari, bank tizimi va boshqa turdag'i xizmatlar tashkil etilgan.

O'zbekiston qishloq xo'jaligi mahsulotlaridan eng asosiysi paxta, shuning uchun uni yetishtirish va qayta ishlash sohasi yaxshi yo'lga qo'yilgan. Bir paytlar paxtadan faqat xom ashyo sifatida foydalanilgan bo'lsa, bugungi kunda undan tayyor mahsulot olish choralar ko'rilmoxda. Hozirda O'zbekiston paxtasining 39 foizi qayta ishlanayotgani holda, kelgusida 55 foizini qayta ishlab, tayyor mahsulot sifatida sotish rejalashtirilmoxda. Birgina Toshkentning o'zida faoliyat yuritayotgan ko'plab tikuvchilik tsexlari paxtadan tayyorlangan mahsulotlar ishlab chiqarishga asoslangan.

2009 yili, ya'ni "Qishloq taraqqiyoti va farofonligi yili»da "Qishloqlarimiz qiyofasini o'zgartirish, agrosanoat majmuida olib borilayotgan islohotlarni chuqurlashtirish, qishloq aholisining hayot darajasi, ijtimoiy-siyosiy va madaniy saviyasini oshirish" ijtimoiy masalalariga alohida e'tibor qaratildi. Mazkur maxsus davlat dasturi "Qishloq taraqqiy topsha, yurtimiz obod, hayotimiz yanada farovon bo'ladi", degan g'oyani o'zida mujassamlashtirgan edi. ... Qishloq hayotini obod etishda ularning qiyofasini o'zgartirish, bugun qishloq joylarda yashayotgan odamlarning turmush sharoitini zamon talablariga moslashtirish, kerak bo'lsa, uni shahar sharoitiga yaqinlashtirish g'oyat muhim o'rinni tutadi". Keng ko'lamli ishlab chiqarishni mahalliylashtirish dasturi doirasida o'tgan yili "840 dan ortiq loyiha amalga oshirildi va bu mahalliylashtirilgan mahsulot ishlab chiqarish hajmini 2008 yilga nisbatan 2,3 barobar oshirishni ta'minladi»¹.

2008 yilning 14-15 oktyabrdagi kunlari Prezident I.A.Karimov tashabbusi bilan Toshkent IV xalqaro O'zbekiston paxta yarmarkasi bo'lib o'tdi. Ushbu yarmarka o'zbek paxtasi dunyoda o'z xaridoriga ega ekanligini ko'rsatdi. Yarmarka yakuni bo'yicha xorijiy davlatlar bilan 950 ming tonnadan ortiq paxta tolasini sotish bo'yicha shartnoma va bitimlar imzolandi. Mana necha yilki O'zbekistonda har yili paxta yarmarkasi an'anaviy tarzda davom etib kelmoqda. Bunday yutuqlarning zamirida istiqlol, O'zbekistonning ozodligi, hurligi yotadi.

---

¹ Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir. – T.: O'zbekiston, 2010. – 39-b.

Keyingi yillarda davlat va nazorat tuzilmalarining korxonalar moliya-xo'jalik faoliyatiga aralashuvini keskin qisqartirish, xo'jalik sub'ektlari hamda tadbirkorlikning iqtisodiy erkinligi va huquqlarini sezilarli darajada kengaytirish bo'yicha salmoqli ishlar amalga oshirildi.

Xalq xo'jaligida tadbirkorlik, tashabbuskorlik va ishbilarmonlikka keng yo'l ochilishi, davlat tomonidan xususiy lashtirish- ning yo'lga qo'yilishi, kundan-kunga xususiy sektor ulushining ortib borishi odamlar dunyoqarashida, mentalitetida o'zgarishlarga olib keldi, ulardagi boqimandalik va faqat davlatdan yordam kutib yashash kayfiyati barham topmoqda.

Xususiy lashtirish, xususiy mulkni mustahkamlash, kichik korxonalar, mikrofirmalar, fermer xo'jaliklari tashkil etish va tadbirkorlikni rag'batlantirish hisobidan mamlakatimizda demokratik jamiyatning asosi va tayanchi sifatida o'rta sinf amalda shakllanmoqda.

Mamlakatning ijtimoiy taraqqiyotini Ngi, yuksak bosqichga ko'tarish uchun 2011 yilni "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili" deb e'lon qilindi. Amir Temur "Azmi qat'iy, tadbirkor, hushyor, mard va shijoatli bir kishi mingta tadbirsiz va loqayd kishidan afzaldir" degan so'zlarida chuqur ma'no bor. SHu boisdan ham Prezidentimiz Islom Karimov 2010 yil 7 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilingan kunning 18 yilligiga bag'ishlangan tantanali yig'ilishidagi ma'rzasida bu masalaga alohida e'tibor qaratildi. Mamlakatimizda jamiyatning ijtimoiy-siyosiy tayanchi va poydevori bo'lgan o'rta sinfning shakllanishi va uning mustahkam bo'lib borishga erishilmoqda. Mamlakatimizda 2000 yilda yalpi ichki mahsulot (YaIM)ning 30 foizi, 2010 yilda 53 foizi kichik biznes sub'ektlari tomonidan ishlab chiqilmoqda. Hozirgi kunda mamlakatimizdagi ish bilan band aholining 74 foizidan ko'pi shu sohada mehnat qilmoqda. 2010 yilda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hisobidan 480 mingta yangi ish o'rni ochildi¹.

"Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili" Davlat dasturida quyidagi ustuvor yo'nalishlarga e'tibor qaratildi:

1. Mamlakatimizda va uning hududlarida yanada qulay biznes – muhit yaratish, xususiy mulkchilikning ustuvorligini mustahkamlashga tso'naltirilgan qonun hujjatlarini takomillashtirish, ishonchli kafolatlarni ta'minlash, tadbirkorlikka ko'proq e'tibor berish, davlatning boshqaruven funktsiyalari va ruxsat beruvchi normalarni qisqartirish, byurokratik to'siq va g'oyalarni olib tashlash,

---

¹ Karimov I.A. Mamlakatimizni modernizatsiya qilish yo'lini izchil davom ettirish – taraqqiyotimizning muhim omilidir// Xalq so'zi, 2010 yil 8 dekabrb, № 236 (5151).

kichik biznes sub'ektlarining moliya-kredit va xom ashyo resurslaridan, ular ishlab chiqaradigan mahsulotlarga davlat buyurtmalari berilishidan keng foydalanishni ta'minlaydigan bozor vositalari va mexanizmlarini tadqiq etish².

2. Davlat va nodavlat organlarning tadbirkorlik sub'ektlari moliya-xo'jalik faoliyatiga aralashuvini keskin qisqartirish.

3. Kichik korxonalar tashkil qilish hamda kichik korxonalar va tadbirkorlarni ro'yxatdan o'tkazish tartib-qoidalarini yanada soddallashtirish, kichik biznes sub'ektlarini qurish va ularni muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlarga ulash, noturar joy xonalari va zarur yer uchastkalarini ajratib berish masalalarini hal qilish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni qabul qilish.

4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasi uchun soliq va boshqa to'lovlar bo'yicha yanada qulay shart-sharoitlar yaratish, imtiyoz proferentsiyalar berish, hisobotlar tizimi hamda moliya, soliq va statistika organlariga hisoblar topshirish mexanizmini takomillashtirish va unifikatsiyalash.

5. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlariga kreditlar berish mexanizmini yanada takomillashtirish va ularning hajmini oshirish, birinchi navbatda, investitsiya maqsadlariga, boshlang'ich sarmoyani shakllantirishga kreditlar ajratish, ishlab chiqarishni mexanizatsiya qilish hamda texnologik yangilash uchun o'rta va uzoq muddatli kreditlar berish.

6. Kichik biznesni rivojlantirishga xorijiy investitsiyalarni, xalqaro moliya institutlarining kreditlarini keng jalb qilish va yo'naltirish.

7. Sanoat tarmoqlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish, yuqori texnologiyaga asoslangan zamonaviy ishlab chiqarishni tashkil etish uchun keng imkoniyatlar yaratish, ana shu ishlab chiqarishga innovatsion texnologiyalar joriy etilishini rag'batlantirish.

8. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarining tashqi iqtisodiy faoliyatdagi ishtirokini kengaytirish, eksport salohiyatini oshirish, eksportga mo'ljallangan mahsulotni jahon va mintaqaviy bozorlarga olib chiqishga ko'maklashish.

9. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlarini axborot bilan ta'minlash, shuningdek, kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash va malakasini oshirish masalalarida ularga konsul'tativ ko'mak berish tizimini yanada rag'batlantirish.

---

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili" Davlat dasturi to'g'risida"gi Qarori// Xalq so'zi, 2011 yil, 10 fevral, № 29 (5196).

“...Dunyoning barcha rivojlangan davlatlarida bo’lgani kabi, O’zbekistonda ham shakllanib kelayotgan o’rta sinf bo’lmish mulkdorlar sinfining muhim tarkibiy qismi, mamlakatimiz ijtimoiy-siyosiy tayanchi va suyanchi hisoblanadi”¹ Aynan ana shu odamlar jamiyatimizning tayanchi bo’lib, uning ijtimoiy asosini tashkil etadi. CHunki ular demokratik va bozor islohotlarini davom ettirish va chuqurlashtirishdan, mamlakatni barqaror va izchil rivojlantirishdan ko’proq manfaatdordir.

O’zbekistonda iqtisodiy taraqqiyot sohasida qator yutuqlar bilan birga o’z yechimini kutayotgan va kechiktirib bo’lmay hal qilishi zarur bo’lgan iqtisodiy muammolar ham mavjud.

Yurtboshimiz I.A.Karimov ta’kidlaganlaridek, xalq xo’jaligini taraqqiy ettirishda bir qator muammolar bor. Qishloqda sanoatni vujudga keltirish, ya’ni, qishloqni lokalizatsiyalash, qishloq xo’jaligi mahsulotlarini qayta ishlashning kichik korxonalarga asoslangan tarmog’ini shakllantirish haliyam talab darajasida emas. Qishloq aholisiga turli maishiy xizmat ko’rsatish sohasini kuchaytirish va samaradorligini oshirish zarur.

Shu boisdan ham ana shu muammolarning oldini olish maqsadida “keng ko’lamli ishlab chiqarishni mahalliylashtirish dasturi doirasida o’tgan yili (2009) 840 dan ortiq loyiha amalga oshirildi va bu mahalliylashtirilgan mahsulot ishlab chiqarish hajmini 2008 yilga nisbatan 2,3 barobar oshirishni ta’minladi...

Mamlakat iqtisodiy taraqqiyotidagi muammolarni hal etishda aholi faoliyati bilan bir qatorda xalqqa yo’lboshchilik qiladigan, joylarda tashkiliy, boshqaruvi ishiga rahbarlik qiluvchi shaxslarning o’rni kattadir. Yurtimizda o’z vazifasini sidqidildan ado etayotgan, xalqim deb, yurtim deb xizmat qilayotgan rahbarlar bilan birga, afsuski, faqat o’z manfaatini ko’zlab ish yuritayotgan, xalqning ijtimoiy ahvoli bilan qiziqmaydigan, rahbarlik faoliyatida qat’iylik va azmu shijoat yetishmaydigan rahbarlar ham yo’q emas. Masalan, fermer xo’jaliklarining tashkil etilishida ba’zi joylarda tender shartlarining qo’pol ravishda buzilishi, sersuv, unumdar, dehqonchilikka yaroqli yerlarning asosiy qismini o’z qarindoshlariga berish hollari uchrab turibdi. Prezident va keng jamoatchilik, parlament nazorati tufayli bunday rahbarlar faoliyatiga o’z vaqtida chek qo’yilmoqda.

Xalqimizning o’z mustaqilligini qo’lga kiritishi uning asrlar mobaynida orzu bo’lib kelgan umidlarini ro’yobga chiqarish, sobiq sovet tuzumidan qolgan illatlardan qutilish, uning o’rnida bozor munosabatlariga asoslangan holda

---

¹ Karimov I.A. O’zbekiston Konstitutsiyasi – biz uchun demokratik taraqqiyot yo’lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. – T.: O’zbekiston, 2009. – 27-b.

rivojlanish, demokratik, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati qurish imkonini yaratib berdi. Bunday ezgu maqsadlar osonlik bilan amalga oshmadi, uning uchun mustaqillik yillarida taraqqiy etgan mamlakatlarning turli sohada erishgan yutuqlari o'rganilib chiqildi, ulardan andoza sifatida foydalanildi va shular asosida yangilanishlar, islohotlar kontseptsiyasi ishlab chiqildi. Bunday kontseptsiyani ishlab chiqish jarayonida xalqimizning milliy mentaliteti, o'ziga xos an'ana va qadriyatlari har tomonlama hisobga olindi. Jamiyat hayotining barcha sohalarida amalga oshiriladigan islohotlardan jamiyat a'zolari hayotini farovonlashtirish, yurt taraqqiyotini yanada yuksaltirish maqsadlari ko'zda tutildi.

Jamiyat hayotida katta o'zgarishlarga erishish, uning taraqqiyot yo'lida to'siq bo'lishi mumkin bo'lgan illatlar barcha sohalarda, shu jumladan, iqtisodiy va ma'naviy sohalarda ham mavjuddir. SHuning uchun ham keng qamrovli yangilanishlar va islohotlar jarayoni mazkur sohalarni ham o'z ichiga qamrab olgan.

O'zbekiston taraqqiyot va yuksalish uchun katta imkoniyatlarga ega mamlakat, uning qulay geografik joylashuvi, xilma-xil tabiiy boyliklari yurtimizning rivojlangan mamlakatlar qatoridan joy olish imkoniyatini bermoqda. Mustaqillik yillarida O'zbekiston o'zining shu qulay imkoniyatlaridan xalqimizning hayot tarzini yaxshilashga qaratilgan hamkorlikni dunyoning taraqqiy etgan ko'plab mamlakatlari bilan keng ko'lamma olib bormoqda. Bunday hamkorliklarning yo'lga qo'yilishi albatta mustaqillik sharofati tufayli. Sobiq sovet tuzumi davrida O'zbekistonning chet mamlakatlar bilan mustaqil holda aloqa qilishini ko'z oldimizga ham keltira olmas edik, har qanday aloqalarimiz faqatgina markazning ruxsati bilan, Moskva orqali amalga oshirilardi. Ajdodlarimiz orzusi bo'lgan mustaqillikning qo'lga kiritilishi xalqimizga o'z taraqqiyot yo'lini mustaqil tanlab olish, jahon hamjamiyati bilan barcha sohalarda hamkorlikni kuchaytirish uchun keng imkoniyatini yaratib berdi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan keyin xorijiy davlatlar bilan o'zining erkin, hech narsa bilan cheklab qo'yilmagan, to'la teng huquqli hamkorlikka asoslangan tashqi iqtisodiy siyosatini yuritib kelmoqda.

Shu o'rinda ta'kidlash joizki, O'zbekiston iqtisodini mahalliy kadrlar bilan ta'minlash maqsadida mustaqillikning dastlabki kunlaridanoq davlat dasturi ishlab chiqildi. Sobiq sovet davrida mayjud bo'lgan kadrlarni saqlab qolish, ularga shart-sharoitlar yaratib berish bilan birga ta'lim tizimida 1997 yil 29 avgustda "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qabul qilindi. Bugun mamlakatimiz bo'y lab 297 yo'nalishdagi kasb-hunar kollejlari faoliyat yuritmoqda. Ushbu yo'nalishdagi kasb-hunar kollejlarni bitirib chiqqan ko'plab

mahalliy kadrlar mamlakatimiz korxonalarida, qishloq xo'jaligi tarmoqlarida mustaqil mehnat faoliyatini davom ettirmoqdalar. "O'tgan davr mobaynida ana shu litsey va kollejlarni 1 million 446 mingdan ziyod farzandlarimiz, jumladan, 1 million 55 ming nafardan ortiq qishloq yoshlari bitirib, bugungi kunda ishlab chiqarish, qishloq xo'jaligi, boshqaruv va ijtimoiy sohalarda, barcha jabhalarda mehnat qilayotgani bizning shu yo'lida erishgan eng katta yutug'imiz bo'ldi"¹.

O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar faoliyatida ishtirok etishi uning jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy sohada hamkorlikni davom ettirishga asos bo'lib xizmat qilmoqda. Jahon mamlakatlari bilan iqtisodiy aloqada bo'lish respublikamizda mustamlakachilik davridan qolgan ijtimoiy-iqtisodiy va boshqa muammolarni hal qilish imkonini beradi.

O'zbekiston bugungi kunda barcha muammolarini o'zi hal etayotgan mamlakat. Buning ma'naviy zamini esa u qo'lga kiritgan mustaqilligidir. Istiqlol tufayli O'zbekiston butun dunyoga tanildi. U endi tenglar ichra teng mamlakatdir.

II.BOB. Iqtisodiy isloxołtar bosqichining strategik natijalari

2.1. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning asosiy tamoyillari va ularning o'zaro aloqadorligi.

I.Karimov «o'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li» (1993), «o'zbekiston: milliy istiqlol, iktisod va siyosat» (1993) asarida, «o'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li» (1992) nomli asarlarida bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'zbek modeli, deb tan olingan taraqqiyot yo'lining 5ta tamoyilini ilmiy asoslab bergen. 1.Iqtisodiyotning siyosatdan ustuvorligi. Na siyosat, na mafkura iqtisodiyotni nazorat qilish, unga tazyiq o'tkazish darajasiga ko'tarilmasligi lozim. xam ichki, xam tashqi iqtisodiy munosabatlarni mafkuradan xoli qilish kerak. 2.Davlat bosh isloxołchi bo'lishi lozim. Bozor munosabatlariga o'tishda davlat bosh isloxołchi bo'lishi iqtisodiyot va ijtimoiy turmushning xamma soxalarini o'zgartirish dasturlarini tuzib, uni izchillik bilan amalga oshirish zarurligini ta'kidlaydi I.Karimov. 3.qonun va qoidalarga rioya etish ustuvor bo'lishi lozim. qonunning ustuvorligi bozor iqtisodiyotini barpo etishning zaruratidan kelib chikadi. Konunchilik nazar-pisand qilinmagan joyda bozor iqtisodiyotini amalga oshirib bo'lmaydi. 4.Kuchli ijtimoiy siyosat olib borish. Buni I.Karimov o'zbekistondagi mavjud iqtisodiy axvol bilan ko'pchilik ommani davlatning madadiga muxtojligi bilan asoslaydi. 5.Bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o'tish puxta o'ylab, bosqichma-boskich amalga oshiriladi. CHunki uni

---

¹ Karimov I.A. O'zbekiston Konstitutsiyasi – biz uchun demokratik taraqqiyot yo'lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. – T.: O'zbekiston, 2009. – 20-b.

birdaniga yaratib bo'lmaydi. Avvalo iqtisodiy va ma'naviy imkoniyatlar, shartsharoitlar kerak. Barcha ijobiy merosni saqlagan xolda «yangi uyni qurmay turib eskisini buzm», degan xikmatga rioya qilishni talab etadi. o'zbekistonga xos mana shu tamoyillarga asoslangan tarakqiyot yo'lining nazariy, ilmiy, amaliy jixatdan puxta ishlab chiqilishi va xayotga tadbiq etilishi bizning katta yutug'imiz bo'ladi.

Erkin bozor iqtisodiyoti, unga xos bo'lgan xarakterli belgilar.

Bozor iqtisodiyotining moxiyati va xarakterli belgilari xaqida I.Karimov «o'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li» (1993), «o'zbekiston bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li» (1993), «o'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura» (1993) asarlarida batafsil to'xtalib o'tgan. Bozor iqtisodiyoti g'oyat ko'p qirrali va murakkab iqtisodiyotdir. Uning moxiyatini anglash uchun o'ziga xos tub belgilarni yaxlitlikda olib qarash kerak. Ular kuyidagilardan iborat:

1. Markazlashgan rejalashtirish o'rniii erkin faoliyat egallaydi.
2. xar bir firma korxona, shaxs o'z saloxiyatiga bozordagi talab va taklif, narx - navoga qarab ishlab chikarishni tashkil etadi.
3. Bozor iqtisodiyoti qoidalaridan biri – bozordagi talabga binoan ishslash va uni qondirishdan iborat.
4. Taqsimotni endi zavod emas, balki bozor bajaradi.
5. Bozorda ishlab chiqaruvchi emas, balki iste'molchi, xaridor o'z izmini o'tkazadi. Tovar va xizmatharning sifatiga va narxiga qarab tanlab oladi.
6. Bozor iqtisodiyotiga xos qoidalardan biri daromadlarni ishlab chiqaruvchilarning o'zлari tomonidan taqsimlanishidir, ya'ni kimga qancha ish xaqi belgilashni o'zлari xal qilishadi.
7. Daromadlarning cheklanganligi qo'shimcha daromad topishga intilishni paydo qiladi. SHunday qilib, erkin iqtisodiyot tadbirkorlikka keng yo'l ochtb, iste'mol tovarini ixtiyoriy tanlash imkoniyatlarini kengaytiradi. Yana bir muxim belgisi, mulk xususiylashtiriladi va uning turli shakllari vujudga keladi. Erkin narxga o'tiladi. Narx bozordagi talab va taklifga qarab, xaridor bilan sotuvchining savdolashuviga binoan yuzaga keladi. Raqobat rag'batlantiruvchi stimulga

aylanadi. xar bir fuqaroni o’z qobiliyati, o’z iste’dodini namoyon qilishga imkon tug’iladi. Demak, o’ziga xos mulkiy munosabatlari, ijtimoiy yo’nalishlari va usullari jixatidan bu tizim iqtisodiyotning boshka shakllaridan tubdan farq qiladi.

Ijtimoiy yo’naltirilgan bozor iqtisodiyoti va uning o’ziga xos xususiyatlari.

I.Karimov tomonidan ilmiy asoslab berilgan o’zbek taraqqiyot yo’li bugungi kunda butun dunyoda tan olindi. o’zbek modelining o’ziga xos xususiyati uning kuchli ijtimoiy ximoyaga asoslanganligidir. Bu bir necha milliy va tarixii xususiyatlar bilan belgilanadi. 1) o’zbek xalqi ko’p farzandli xalk; 2)o’zbekiston axolisining 65% qishloqda yashaydi; 3)Axolining 60%ga yaqini 30 yoshgacha bo’lganlarni tashkil etadi. 4)Sovet davridan og’ir meros qolganligi bilan xar akterlanadi. SHularni xisobga olgan I. Karimov o’zining «o’zbekistonning o’z istiqlol va taraqqiyot yo’li» (1992), «o’zbekiston bozor munosabatlariga o’tishning o’ziga xos yo’li» (1993) va «o’zbekiston iqtisodiy isloxoatlarni chuqurlashtirish yo’lida» (1995) asarlarida kuchli ijtimoiy siyosat deganda mexnat qilish layoqati cheklanganligi sababli nochor axvolga tushgan axolining eng kambagal, muxtoj tabaqalariga o’z vaqtida madad berish, fuqarolar osoyishtaligi va millatlararo totuvlikni ta’minlash tushuniladi. Ijtimoiy ximoyaga muxtoj toifalarga nafaqaxo’rlar, mexnat yoshigacha bo’lgan yoshlari (o’quvchilar, studentlar), nogironlar, boquvchisiz kishilar va ishsizlar kiradi. Ijtimoiy soxadagi qonunchilik o’zbekistonda bu soxada anik tadbirdar amalga oshirilmokda: nafaqaxo’rlar, stipendiylar va maoshlar muttasil oshirib borilmoqda. Ayniqsa, maxalla yig’inlari orqali kam ta’minlangan va ko’p bolali oilalarga maqsadli yordam tashkil etilgan. 8 turdagи oziq-ovqat maxsulotlarining narxlari imkon qadar ushlab turishga xizmat qilinmoqda. Mamlakat byudjetida ijtimoiy ximoya uchun ajratilgan aloxida band bo’lib. bu boshqa davlatlarda uchramaydi. Bu xam isloxoatlarni amalga oshirmshda raxbariyat tutgan yo’lning o’ziga xos insonparvarligidan dalolat beradi.

O’zbek kurashining nufuzi oshmoqda.

Termiz shaxrida o’zbek kurishi bo’yicha O’zbekiston Respublikasi Prezidenti sovrini uchun Al – Xakim at – Termiziyy xotirasiga bagishlangan X xalqaro turnir va kattalar o’rtasida VIII jaxon championati bo’lib o’tdi.

Mamlakatimiz mustaqilligining 20 yilligiga bagishlab tashkil etilgan mazkur ikki nufuzli musobaqada Urugvay, Dominikan Respublikasi, Buyuk Britaniya, Frantsiya, Yaponiya, Janubiy Afrika Respublikasi, Pol’sha, Eron, Iroq, Nigeriya,

Janubiy Koreya, Xindiston, Muguliston kabi dunyoning qirqdan ortiq davlatidan kelgan 400 nafardan ziyod polvonlar goliblik uchun kurash olib borishdi.

Ma’naviyat sohasida esa tilimiz, dinimiz, adabiyot va san’atimiz, buyuk allomalarimiz, ularning bebaho asarlari kamsitilar, ularni o’rganish, rivojlantirishga yo‘l qo‘yilmas edi. Buning zamirida xalqimizni ijodkorlikdan, yaratish tuyg‘usidan begona qilib ko‘rsatishga urinish, uning milliy tarixi yo‘q, degan soxta va g‘arazli fikrni odamlar ongiga singdirib, ularni mute va qaram qilishga qaratilgan makkor siyosat yashirin edi.

Mana shunday achinarli holatlarning barchasiga barham berish, xalqimizning bunyodkorlik, ijodkorlik dahosini qayta uyg‘otish, uni o‘z taqdiri, o‘z hayotining tom ma’nodagi egasiga aylantirish uchun yangicha taraqqiyot yo‘li taqozo etilardi. Bu yo‘l hayotning hamma sohalarini xalqimiz, Vatanimiz manfaatlarini inobatga olgan holda isloh etishning umumiy yo‘nalishlarini belgilab berishi

Strategik yo‘l – uzoqqa mo‘ljallangan umumiy maqsadni ifoda etadi.

O‘zbekistonning strategik yo‘li bozor iqtisodiyotiga asoslangan huquqiy demokratik davlat, fuqarolik jamiyatni barpo etishga qaratilgan mustaqil taraqqiyot yo‘lidir. Ayni paytda bu yo‘l o‘z umrini o‘tab bo‘lgan eski sovet tuzumidan mutlaqo yangi, demokratik tuzumga o‘tishni ta’minlab beradigan taraqqiyot modelidir. Bu modelning eng muhim xususiyatlaridan biri shundan iboratki, u inqilobiy ravishda emas, balki tadrijiy yo‘l bilan rivojlanib borishni nazarda tutadi. Tadrijiy rivojlanish ko‘zlangan maqsad sari qadam-baqadam, pog‘onama-pog‘ona borishni anglatadi.

Shuni bilingki, islohotlarni inqilobiy yo‘l bilan amalga oshirishning bir qancha usullari bor. Shulardan biri «shok terapiyasi» deb ataladi. Jamiyatda yillar davomida shakllangan boshqaruv usullari, iqtisodiy va ijtimoiy hayot tartiblarini, odamlarning dunyoqarashini birdaniga o‘zgartirishga urinish, islohotlarni bosqichma-bosqich tarzda emas, balki eski tuzumni butunlay buzib tashlab, yangi munosabatlarni qisqa muddatda joriy etish «shok terapiyasi»ning asosiy mazmunini tashkil etadi. Eski jarohatni bir urinishda bartaraf etishni da’vo qilgani uchun bu yo‘l aynan shunday nom bilan ataladi.

Bu yo‘l bizning yurtimizga mutlaqo to‘g‘ri kelmas edi. Buning sabablarini Prezidentimiz Islom Karimov bunday izohlaydi: **«Agarki biz mustaqillikka erishganimizdan so‘ng bosqichma-bosqich rivojlanish yolini emas, balki «shok terapiyasi» deb nom olgan inqilobiy sakrash yo‘lini tanlasak, eng qiyin vaziyatlarda aksariyat aholimiz qanday ahvolga tushib qolgan bo‘lar edi? Hech shubhasiz, stixiyali tarzda yuz beradigan shiddatli o‘zgarishlar to‘fonida odamlarning moddiy turmush sharoiti keskin yomonlashib, ularning hayot tarzi, axloqiy qadriyatları, milliy-ma’naviy qiyofasi butunlay**

izdan chiqib ketishi hech gap emas edi. Bir so‘z bilan aytganda, bunday biryoqlama siyosat hech kutilmagan oqibatlarga, o‘rnini yuz yillarda ham to‘ldirib, qoplab bo‘lmaydigan og‘ir yo‘qotishlarga olib kelishi mumkin edi».

Yurtimiz aholisining yarmidan ko‘pini bolalar, ijtimoiy himoyaga muhtoj insonlar tashkil qilgani, milliy qadriyatlarimiz har qanday yangilikka ham bosqichma-bosqich, vazminlik bilan borishni taqozo etgani tufayli ham «shok terapiyasi» kabi inqilobiy yo‘l biz uchun nomaqbul edi. Shuning uchun taraqqiyotning o‘zbek modeli degan nom bilan dunyoda tan olingen bizning rivojlanish yo‘limizning asosiy mazmuni jamiyatni inqilobiy tarzda emas, balki bosqichma-bosqich, evolyutsion, ya’ni tadrijiy ravishda isloh etishni nazarda tutadi. Prezident Islom Karimov asoslab bergen jamiyatni isloh etishning besh tamoyili bu modelning negizini tashkil etadi. **«Bu modelning asosiy tamoyillari – ya’ni, iqtisodning siyosatdan xoli ekani, davlatning bosh islohotchi bo‘lishi, qonun ustuvorligi, kuchli ijtimoiy siyosat, islohotlarni tadrijiy asosda bosqichma-bosqich amalga oshirish prinsiplari barchamizga yaxshi ayon»**, deb ta’kidlaydi Yurtboshimiz.

O‘zbek modelining negizini belgilab beradigan beshinchi tamoyil – islohotlarni tadrijiy asosda bosqichma-bosqich amalga oshirish prinsipi va uning ahamiyati haqida yuqorida fikr yuritdik.

2.2. Milliy-ma’naviy tiklanish jarayonida taraqqiyotning o‘zbek modeli va uning ahamiyati

Milliy-ma’naviy tiklanish jarayoni jamiyat hayotining barcha sohalari bilan chambarchas bog’liq bo’lgan murakkab jarayondir va u albatta, har qanday jamiyatning asosi hisoblangan iqtisodiy jarayonlar bilan chambarchas bog’liqdir. O’zbekiston davlat mustaqilligiga erishgandan so’ng respublika va uning xalqi manfaatlariga mos keladigan ijtimoiy iqtisodiy siyosatni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo’ldi. O’zbekiston o‘z mustaqil taraqqiyot yo’lini tanlab olar ekan, jahonning taraqqiy etgan mamlakatlari o’zlarining bugungi turmush darajalariga erishishlari yo‘lida iqtisodiyot sohasiga katta ahamiyat bergenligiga va iqtisodiyotni rivojlantirish orqali bugungi hayot tarziga erishganligiga alohida e’tibor qaratdi. Jahon tajribasi shuni ko’rsatadiki, mustaqil davlatchilikka erishish, yangi iqtisodiy negizni shakllantirish, xalqning ijtimoiy va ma’naviy jihatdan uyg’onishi sobit qadam va astoydil harakat qilish yo’li bilan amalga oshgan.

Prezident Islom Karimov mustaqillikning ilk kunlaridanoq “O’zbekistonning o‘z istiqlol va taraqqiyot yo’li” (1992) asarida O’zbekiston taraqqiyotining o’ziga xos yo’li va demokratik jamiyat qurishning jahon taraqqiyot tajribasini tahlil etdi. Jahon taraqqiyotida: 1) Demokratiya va qonunchilik. 2) Mulkchilikning turli shakllari va unga munosabat. 3) Yuksak ma’naviyat va madaniyatning rivojlanishi.

4) Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, jahon hamjamiyatiga kirish maslalari ko'rsatib berildi. Asarda Markaziy Osiyo respublikalari ijtimoiy tuzumini o'zgartirish uchun quyidagi masalalarga e'tibor qaratildi: 1. Ma'muriy buyruqbozlik tizimidan demokratik, iqtisodiy boshqaruviga o'tish. 2. Mulkchilikning begonalashuvi: rejali iqtisodiyotdan bozor xo'jaligi iqtisodiyotiga o'tish.

3. Totalitar, aqidaparastlik mafkurasidan hurfikrlilikka, ko'ppartiyaviylikka, umuminsoniy ma'naviyatga amal qilish. 4. Jahon hamjamiyatiga kirib borish¹. Umuman, "O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li" (1992), "O'zbekiston - bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li" (1993) asarlarida "O'zbek modeli"ga asos soldi.

Jahon mamlakatlarining taraqqiy etish yo'llari o'rganib chiqilar ekan, jamiyat hayotini yuksaltirish yo'lida ulardan ko'p narsalarni o'rganish mumkin ekanligi sezildi va jahon tajribalaridan foydalilanigan holda bugungi kunda dunyoda "O'zbek modeli" sifatida tan olingan o'ziga xos bo'lgan taraqqiyot modeli ishlab chiqildi. Ayni chog'da biron-bir andozadan, hatto u muayyan mamlakatda ijobiy natijalarga olib kelgan bo'lsa ham, ko'r-ko'rona nusxa ko'chirish mutlaqo nomaqbuldir. SHunisi aniq-ravshanki, muayyan vositalar va usullar qaysi mamlakat uchun mo'ljallangan bo'lsa, ular o'sha mamlakatga xos bo'lgan alohida sharoitdagina ijobiy samara borishi mumkin.

Jamiyat ma'naviy hayotini yuksaltirish jarayoni taraqqiyotning mazkur modeli bilan bog'liq ekan, milliy- ma'naviy yuksalish yo'lida muhim rolъ o'ynaydigan taraqqiyotning o'ziga xos o'rni bo'lgan "O'zbek modeli" mustaqillik yillarida o'zining tutgan o'rni katta ekanligini isbotlab bermoqda. Mustaqillik yillarida yurtimizda milliy-ma'naviy tiklanish yo'lida amalga oshirilayotgan ishlar taraqqiyotning o'zbek modelida o'z ifodasini topgan barcha tamoyillar bilan chambarchas bog'liqdir.

"O'zbek modeli"ning tamoyillari:

1.Iqtisodiyotning siyosatdan ustuvorligi va u mafkuraviy holatlardan xoli (bu degani):

- 1) Mulkni davlat tasarrufidan chiqarish va xususiy lashtirish.
- 2) Bahoni bosqichma-bosqich erkinlashtirish.
- 3) Bozor infratuzilmasini shakllantirish.
- 4) Aholini ijtimoiy himoyalash.

2.Davlatning bosh islohotchiligi:

---

¹ Karimov I.A. O'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – 1-jild. – T.: O'zbekiston, 1996. – 36-85-b.

- 1) Davlat iqtisodiy o'zgarishlarning tashabbuskori va bosh islohotchisi.
- 2) Iqtisodiyotni ijtimoiy sohaga yo'naltiradi.
- 3) Iqtisodiy faoliyatning huquqiy asosini yaratadi.
- 4) Iqtisodning erkinlashtirilishini ta'minlaydi.
- 5) Ijtimoiy muammolarni hal qiladi.
- 6) Ishbilarmonlik, tashabbuskorlikni qo'llab-quvvatlaydi. Kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga ko'maklashadi.
- 7) Ijtimoiy siyosat orqali ijtimoiy muammolarni bartaraf qiladi.

3.Qonun ustuvorligi:

- 1) Qonun ustuvorligi tamoyili sud-huquq tizimini rivojlantirish bilan bog'liq.
- 2) Qonun oldida hammaning tengligi.

Yuridik va jismoniy shaxslar o'z ish faoliyatini qonun asosida bajarishi.

- 3) Davlat hokimiyatining bo'linish tamoyili, mustaqilligini ta'minlash.

4.Kuchli ijtimoiy siyosat:

- 1) Aholini ish bilan ta'minlash (Bu 3 ta sektorning: davlat, xususiy va nodavlat sektorining vazifasi).
- 2) Daromad siyosatini yuritish: pul daromadi.
- 3) Ijtimoiy ta'minot, ijtimoiy kafolat, ijtimoiy adolatni ta'minlash.
- 4) Aholiga ijtimoiy xizmat ko'rsatish.
- 5) Xalqning moddiy turmush sharoitini yaxshilash.
- 6) Har kimning mehnat qilishi uchun keng imkoniyat yaratish, qobiliyatiga yarasha ish bilan ta'minlash.

5.Bozor iqtisodiyotiga o'tishning bosqichma-bosqichligi tamoyili:

- 1) Bosqichma-bosqich, tadrijiy yo'l bilan amalga oshirish ("SHoka terapeya" usuli (yo'li) keskinlikka olib kelishi mumkin). Bu Osiyo taraqqiyot yo'liga yaqin.
- 2) Ma'muriy-buyruqbozlik tizimiga barham berib, asta-sekin boshqaruvning demokratik, erkin iqtisodiy boshqaruviga o'tish.
- 3) "Yangi uy qurmey turib, eskisini buzmas"lik.
- 4) Kishilar tafakkuri, ongini bosqichma-bosqich takomillashtirish.
- 5) Odamlarning qashshoqlanishiga yo'l qo'ymaslik.
- 6) Jamiyat siyosiy sohasini, davlat va jamiyat qurilishini asta-sekin isloh qilish.

Uzoq vaqt qaramlikni boshidan kechirgan va o'z taqdirini o'zi belgilash huquqidan mahrum etilib, ma'naviy qashshoqlashtirilgan xalqimizning milliy tiklanish yo'lidagi sa'y-harakatlari qiyinchilik bilan amalga oshirildi. Mana shunday murakkab va qiyin sharoitda xalqimiz o'z kuchi va imkoniyatlariga tayanishga majbur bo'ldi. Milliy va ma'naviy tiklanish jarayonida bizga qo'shni va do'st bo'lgan mamlakatlarning qo'llab-quvvatlashi hamda ko'magi ham katta rolъ

o'ynadi. Bunday mas'uliyatli jarayonda barcha taraflarning manfaatlariiga mos keladigan hamkorlikni kuchaytirish, haqiqiy ko'mak qo'lini cho'zgan davlatlarni tanlab olish muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayondagi xatoliklar keyinchalik qandaydir davlatlarning qarzdorlik sirtmog'iga tushib qolishga sababchi bo'lishi mumkin.

"2009 yil mohiyat e'tiboriga ko'ra, avvalo, eski ma'muriy-buyruqbozlik, taqsimlash tizimidan bozor munosabatlariga asoslangan boshqaruv tizimiga o'tish bo'yicha biz tanlagan, mashhur besh tamoyilni o'z ichiga olgan o'zbek modeli, davlatimiz va iqtisodiyotimizni bosqichma-bosqich, izchil isloh etish va tadrijiy rivojlantirish strategiyasi uchun tom ma'noda sinov yili bo'ldi, deb aytishga barcha asoslarimiz bor"¹, degan edi I.A.Karimov.

Bozor munosabatlariga o'tishning boshlang'ich pallasida bu jarayon oson kechmadidi. Ishlab chiqarish tarmoqlaridan uzilishlar, kunlik ehtiyoj mollarining taqchilligi muammolarning yanada kuchayishiga olib keldi. Ushbu murakkab sharoit xalqdan metin iroda, sabr-bardosh va fidokorona mehnatni talab qildi va respublika xalqi buning uddasidan chiqa oldi. Qolaversa, mamlakatni boshqarib turgan rahbariyatning uzoqni ko'zlab olib borgan izchil, adolatli siyosati ham O'zbekistonni bozor iqtisodiyotining o'tish davri qiyinchiliklarini muvaffaqiyatli ortda qoldirishiga imkon bo'lib xizmat qildi.

Bugun O'zbekiston bozor munosabatlari sharoitida dadil rivojlanayotgan mamlakat. Xalq xo'jaligining, makroiqtisodiyotning barcha sohalarida yirik o'zgarishlarga erishgan mamlakat. Olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy siyosat zamirida oddiy xalq manfaati yotibdi. Aholining asosiy qismini o'rta hol qatlam tashkil etadi. Ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlam bo'lgan bolalar, nafaqaxo'rللار، o'quvchi، talabalar، nogironlar، yolg'iz onalar va ko'p bolali oilalar doim davlatning himoyasida.

Mamlakatda iqtisodiy barqarorlik vujudga keldi. Bir paytlar "boqimanda" xalq sifatida e'tirof etilgan xalq bugun o'zini iqtisodiy ta'minlabgina qolmay, chet elga turli-tuman xalq ehtiyoj tovarlarini erkin eksport qilmoqda. Bugungi o'zbekistonlikning mehnatga bo'lgan munosabati tubdan o'zgargan. O'z mehnatining samarasidan bahramand xalq sifatida shijoatli mehnat bilan band. Qishloq va shaharlarmiz butunlay o'zgargan. Bugun O'zbekistonga dunyo ko'z tikkan. Bozor iqtisodiyoti orqali rivojlanayotgan O'zbekiston o'z oldiga yanada ulkan marralarni ko'zlab, dadil odimlamoqda.

---

¹ Karimov I.A. Asosiy vazifamiz – vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir. – T.: O'zbekiston, 2010. – 34-35-b.

XULOSA.

Milliy-ma'naviy tiklanish jarayoni jamiyat hayotining barcha sohalari bilan chambarchas bog'liq bo'lgan murakkab jarayondir va u albatta, har qanday jamiyatning asosi hisoblangan iqtisodiy jarayonlar bilan chambarchas bog'liqdir. O'zbekiston davlat mustaqilligiga erishgandan so'ng respublika va uning xalqi manfaatlariga mos keladigan ijtimoiy iqtisodiy siyosatni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ldi. O'zbekiston o'z mustaqil taraqqiyot yo'lini tanlab olar ekan, jahonning taraqqiy etgan mamlakatlari o'zlarining bugungi turmush darajalariga erishishlari yo'lida iqtisodiyot sohasiga katta ahamiyat bergenligiga va iqtisodiyotni rivojlantirish orqali bugungi hayot tarziga erishganligiga alohida e'tibor qaratdi. Juhon tajribasi shuni ko'rsatadiki, mustaqil davlatchilikka erishish, yangi iqtisodiy negizni shakllantirish, xalqning ijtimoiy va ma'naviy jihatdan uyg'onishi sobit qadam va astoydil harakat qilish yo'li bilan amalga oshgan.

Prezident Islom Karimov mustaqillikning ilk kunlaridanoq "O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li" (1992) asarida O'zbekiston taraqqiyotining o'ziga xos yo'li va demokratik jamiyat qurishning jahon taraqqiyot tajribasini tahlil etdi. Juhon taraqqiyotida: 1) Demokratiya va qonunchilik. 2) Mulkchilikning turli shakllari va unga munosabat. 3) Yuksak ma'naviyat va madaniyatning rivojlanishi. 4) Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, jahon hamjamiatiga kirish maslalari ko'rsatib berildi. Asarda Markaziy Osiyo respublikalari ijtimoiy tuzumini o'zgartirish uchun quyidagi masalalarga e'tibor qaratildi: 1. Ma'muriy buyruqbozlik tizimidan demokratik, iqtisodiy boshqaruviga o'tish. 2. Mulkchilikning begonalashuvi: rejali iqtisodiyotdan bozor xo'jaligi iqtisodiyotiga o'tish.

3. Totalitar, aqidaparastlik mafkurasidan hurfikrlilikka, ko'ppartiyaviylikka, umuminsoniy ma'naviyatga amal qilish. 4. Juhon hamjamiatiga kirib borish¹. Umuman, "O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li" (1992), "O'zbekiston - bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li" (1993) asarlarida "O'zbek modeli"ga asos soldi.

Jamiyat ma'naviy hayotini yuksaltirish jarayoni taraqqiyotning mazkur modeli bilan bog'liq ekan, milliy- ma'naviy yuksalish yo'lida muhim rolъ o'ynaydigan taraqqiyotning o'ziga xos o'rni bo'lgan "O'zbek modeli" mustaqillik yillarida o'zining tutgan o'rni katta ekanligini isbotlab bermoqda. Mustaqillik yillarida yurtimizda milliy-ma'naviy tiklanish yo'lida amalga oshirilayotgan ishlar

¹ Karimov I.A. O'zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – 1-jild. – T.: O'zbekiston, 1996. – 36-85-b.

taraqqiyotning o'zbek modelida o'z ifodasini topgan barcha tamoyillar bilan chambarchas bog'liqdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. -T.: O'zbekiston, 2003.
2. Karimov I.A. Imperiya davrida bizni ikkinchi darajali odamlar deb hisoblashar edi. T. «O'zbekiston». 2005.
3. Karimov I.A. Bizni tanlagan yo'llimizdan hech kim qaytara olmaydi. «Xalq so'zi» gazetasi 17 may 2005 yil.
4. Karimov I.A. Ozod va obod Vatan, erkin va farovon hayot – pirovard maqsadimiz. T-8. -T.: O'zbekiston, 2000.t 462-467 b.
5. Karimov I.A. «Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar» T-9. T.: «Yangi avlodi», 2001..
6. Karimov I.A. Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T-6. T.: O'zbekiston, 1997. 324-346 b.
7. Imam Buxoriy. «Hadis». 4 jildlik. T.: Qomuslar bosh tahririyati. 1993.
8. Abu Nasr Farobi. «Fozil odamlar shahri». – T «Adabiyot», 1993.
9. Azizzxo'jaev A.A. Chin o'zbek ishi. – T.: «Akademiya», 2003.
10. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. – T.: «Yangi asr avlodi», 2001.
11. Alimova D. Insoniyat tarixi - g'oya va mafkuralar tarixidir. T.: «Yangi asr avlodi», 2001.
12. Amir Temur jahon tarixida. YuNESKO. Parij, 1996.